
РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

УДК 338.27

DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2022.13.19>

Бойко В.О.

кандидат економічних наук, доцент,
Херсонський державний аграрно-економічний університет (м. Кропивницький)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8032-5731>

Boiko Viktoriia

Kherson State Agrarian and Economic University, Kropyvnytskyi

ГЕОПРОСТОРОВІ АСПЕКТИ ТА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ В ПІВДЕННОМУ РЕГІОНІ УКРАЇНИ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

GEO-SPATIAL ASPECTS AND DEVELOPMENT STRATEGY OF TOURISM BUSINESS IN THE SOUTHERN TERRITORIES OF UKRAINE IN THE POST-WAR PERIOD

У статті висвітлено перспективи розвитку туристичного бізнесу в південному регіоні України у післявоєнний період, де туризм у всіх його проявах вважається одним із пріоритетних напрямів розвитку економіки. Розроблена стратегія стане першим кроком у реалізації нових підходів до розвитку краю; створення сприятливого середовища для розвитку малого та середнього бізнесу; підтримки процесу децентралізації та інтегрованого планування розвитку на місцевому, регіональному та національному рівнях. Потенціал туристичної галузі південного регіону України ще не повністю розкритий, оскільки виникає ряд проблем пов'язаних із повномасштабним вторгненням війська РФ в Україну, а також відсутністю належної державної політики у сфері туризму. Реалізація стратегії розвитку туристичної сфери забезпечить зайнятість місцевого населення, додаткові робочі місця, завантаження готелів, ресторанів, проведення анімаційних заходів, створення сприятливих умов для залучення іноземного капіталу тощо.

Ключові слова: геопросторові аспекти, туристичний бізнес, туристична сфера, стратегія, післявоєнний період.

Tourism industry in Kherson region is a strategic direction of the development of the southern territories. The development strategy of tourism business in the southern part of Ukraine, where tourism in all its aspects is considered to be one of the priority directions of economic development, will become the first step in implementation of new approaches to the development of the country after the war; creation of a favorable environment for the development of small- and medium-sized businesses; support for the processes of decentralization and an integral plan for development at the local, regional and national levels. Interest in tourism industry in this region is explained by a number of specific characteristics of the territory which is a unique natural complex belonging to ecologically clean territories. Implementation of the strategy of tourism industry development will ensure employment of the local population, create additional jobs, increase the number of visitors at hotels, restaurants, facilitate organization of animation events, creation of favorable conditions for attracting foreign investments etc. The purpose of the article is to examine prospects of the strategy of sustainable development of tourism business as a component of ecological-economic and socio-cultural environments of the geo-torial system of the South of Ukraine under conditions of crisis phenomena, caused by the COVID-19

pandemic and the martial law. At the current level of global economic development, even under crisis, caused by the Covid-19 pandemic and the war started against Ukraine by Russia, there is confidence that tourism is a powerful industry and a source of enriching the state and local budgets, a means of commonly affordable lounge and recreation for the population. The potential of tourism industry in the southern territories of Ukraine has not been revealed thoroughly, since there are some problems related to the full-scale Russian invasion of Ukraine, and also there is a lack of appropriate governmental support in the area of tourism.

Key words: *geo-spatial aspects, tourism business, tourism industry, strategy, post-war period.*

Постановка проблеми. Світова економічна та фінансова криза, спричинена пандемією коронавірусу та війною, яку розв'язала РФ проти України, кардинально змінила туристичну галузь у всьому світі. У результаті цього виникла потреба переглянути основні положення дорожньої карти та забезпечити їх актуальність у неспокійні часи сьогодення. Після війни, яка обов'язково закінчиться перемогою народу України, необхідно буде відновлювати економіку країни, у тому числі і туристичну сферу. Для цього потрібна нова стратегія розвитку туристичної галузі яка буде спрямована на забезпечення туристичних потреб населення, його дозвілля, відпочинку, оздоровлення, що сприятиме розширенню соціально-культурних інтересів громад регіону, всебічному зростанню сталого розвитку сільських територій, популяризації подієвого туризму південного регіону України, а також реалізації місцевих ініціатив стосовно цікавих туристичних маршрутів різної спрямованості на акваторіально-геотериторіальних теренах.

Країна обрала шлях інтеграції, і зараз ми відкриваємось світу та поглиблюємо зовнішні зв'язки, тому нам потрібно представити себе у післявоєнний період як привабливу туристичну країну.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вплив глобалізаційних викликів на функціонування туристичного ринку макроієрархічного рівня і геопросторову організацію туристичного процесу вивчали вітчизняні та зарубіжні науковці. Зокрема, теорію, методологію і методику дослідження геопросторових аспектів розвитку ринку туристичних послуг, механізм та закономірності його функціонування і територіальної організації на різних ієрархічних рівнях у своїх роботах розглядає О.О. Любіцева [1], яка основну увагу приділяє структурно-типологічним ознакам туристичного ринку, принципам його сегментації, умовам та чинникам формування і територіальної організації індустрії туризму як основи розвитку національного ринку туристичних послуг. Г.О. Горіна [2] свої дослідження присвятила актуальним проблемам управління розвитком ринку туристичних послуг в умовах просторової поляризації, запропонувала концептуальне та стратегічне забезпечення управління національним ринком туристичних послуг в умовах просторової поляризації та поглиблення інтеграційних процесів. О.В. Колотуха [3] досліджував мережу європейських туристських маршрутів, всесвітньо відомі туристські стежки, перспективи розвитку трекінгового туризму в Україні та геопросторові особливості пішохідного туризму як виду активної рекреаційної діяльності. Також, у його роботах відображені геопросторові аспекти розвитку спортивного туризму, як вагомого сектору світового туризму, що динамічно розвивається внаслідок соціальної затребуваності. К.Е. Борблік [4] у своїх дослідженнях розглядає поняття сталого розвитку ринку туристичних послуг, забезпечення його економічного зростання та раціонального використання рекреаційних ресурсів. Н.Є. Панків [5] проаналізував найвідоміші теоретичні моделі, побудовані на підставі соціально-екологічного підходу розвитку суспільства. Встановив, що соціально-екологічний підхід до розроблення стратегії сталого розвитку туризму територіальних громад, стане тим інноваційним механізмом, за допомогою якого регіон зможе реалізувати свій туристичний потенціал.

В.О. Бойко та ін. [6–17] у своїх дослідженнях визначають напрями сталого розвитку сільських територій шляхом удосконалення механізмів формування інновацій-

них процесів у сфері сільського зеленого туризму. У публікаціях А.С. Карнаушенко та інш. [18] наведено шляхи подолання безробіття серед молоді шляхом організації та провадження підприємницької діяльності у туристичному бізнесі. Л.О. Алещенко [19–20] розглядає економічні механізми формування конкурентних переваг суб'єктів туристичної галузі, інвестиційну складову ефективного розвитку агротуризму як інструменту диверсифікації діяльності та приділяє увагу розвитку молодіжного підприємництва у цій сфері.

У наукових роботах зарубіжних вчених проаналізовано значення диверсифікації територіального розвитку (Soratana, Kullapa & Landis, Amy & Jing, Fu & Suto, Hidetsugu [21]), де одним з пріоритетних напрямів виступає екологічний туризм (Bedanokov, Murat & Chich, Saida & Chetyz, Dana [22]). Щоб реагувати на запити туристів і мати конкурентні переваги, власникам компаній необхідно впроваджувати методи сталого туризму шляхом впровадження інновацій (Bodosca, Stefania, [23]). У дослідженнях науковців Šušić, Vukašin & Đorđević, Dejan [24] аналізуються основи концепції сталого розвитку і йдеться про оптимальний рівень використання простору в туристичних цілях.

На тлі глобалізаційних викликів, які зараз переживає українська нація, сільський зелений туризм може стати одним із найперспективніших напрямів геоторіального розвитку аграрного сектору економіки України у повоєнний період. Разом з тим, незважаючи на доробки науковців, окремі аспекти стосовно питань узгодження туристичної діяльності з природними, соціокультурними, еколого-економічними, інформаційно-технологічними можливостями окремих регіонів країни у повоєнний період потребують подальшого дослідження.

Формування цілей статті. Визначення перспектив стратегії сталого розвитку туристичного бізнесу як складової еколого-економічного та соціокультурного середовища геоторіальної системи південного регіону України в умовах кризових явищ, спричинених COVID-19 та воєнним станом.

Виклад основного матеріалу дослідження. Спалах пандемії коронавірусу COVID-19 на початку 2020 р. та повномасштабне вторгнення військ РФ в Україну 24 лютого 2022 р. спричинили значний тиск на світову економіку, але найбільш незахищеним виявилась сфера туризму, яка є однією із найбільш постраждалих секторів економіки. За перші півроку 2020 р. кількість подорожуючих у світі знизилася на 56% порівняно з аналогічним періодом 2019 р. За оцінками Всесвітньої туристської організації ООН, загальне скорочення кількості в'їзних міжнародних потоків туристів у всьому світі в 2020 р. скоротилося від 58% до 78%, залежно від протиепідеміологічної політики країни та кількості захворілих.

Тільки у 2021 р. почали відроджуватись туристичні потоки. Туристична галузь України протягом цього періоду прийняла 4,3 млн іноземних туристів 70% з яких це громадяни європейських країн. У цьому ж році керівництвом України була запроваджена програма залучення іноземних туристів та створення нового туристичного ринку. Злагоджена робота туроператорів у 2021 р. створила справжній туристичний бум, це стало можливо завдяки понад 50 тис. гостей із Саудівської Аравії, які влітку приїхали до нашої країни. Початок 2022 р. приніс на територію нашої країни війну. На думку деяких експертів туризм в Україні зовсім завмер, а деякі вважають, що просто в цей час змінилась мета та характер туристичних подорожей. Важко відповісти на питання чи можна вважати туризмом тимчасову зміну проживання у більш безпечних регіонів на заході країни? Чи переїзд втомленої родини подальше від постійних обстрілів та походів до бомбосховища, туди де сирени рідше та немає обстрілів? Рятуючи свої родини люди мандрують заради перезавантаження та зниження рівня небезпеки, а більшість українців навіть вперше виїжджають за межі свого власного будинку та приїждять туди, куди не могли поїхати багато років у мирний час через брак часу,

або коштів. Тому можна вважати, що український туризм живе, але він тимчасово змінився [25].

В результаті відбуваються зміни в бажаннях мандрівників, які все більше надають перевагу ближчим, малолюдним напрямам відпочинку у безпечних регіонах країни. Під впливом туристичного попиту туроператори адаптують свої стратегії та плани, щоб у короткостроковій перспективі зосередитися на внутрішньому та внутрішньорегіональному туризмі.

Південний регіон України має унікальне географічне положення, багату історичну та культурну спадщину, особливу кухню, неймовірний місцевий колорит та традиції, виняткові природні багатства, що сприяє як економічному, так і природно-рекреаційному та туристичному розвитку. Але більша частина південного регіону на сьогодні знаходиться у тимчасовій окупації і не доступна для туристичного бізнесу.

Від стійкості і героїзму українського народу, який боронить свою незалежність захоплюється весь демократичний світ. Сьогодні гасло «Stand with Ukraine» стало символом підтримки нашої країни. Громадяни іноземних країн виявляють бажання на власні очі побачити ті місця, де нескорені українці чинять опір та звільняють рідну землю від російських окупантів.

Для задоволення попиту туристів у майбутньому необхідна нова стратегія сталого розвитку туристичного бізнесу, яка буде впроваджена шляхом виконання поставлених завдань та підтримкою розроблених унікальних туристичних продуктів, що будуть обслуговувати різні туристичні сегменти на основі двох ознак – рівня доходу та рівня обслуговування.

Сформовані в результаті впровадження положення стратегії сталого розвитку туристичного бізнесу стануть гарантією успішного функціонування національної економіки, позитивного розвитку макроекономічної і демографічної ситуації, поліпшення інституційного середовища підприємництва, підвищення підприємницької активності сільських жителів, що в цілому позитивно впливатиме на економічну безпеку країни, її соціально-економічну стабільність.

При відродженні внутрішнього туризму українці все більшу увагу будуть звертати на зелений, агро-, еко-, сільський, оздоровчий та екстремальний види туризму, під час яких надаватимуть перевагу послугам екосадиб та екоготелей. Керівникам територіальних громад необхідно буде особливу увагу звертати на стимулювання та розвиток туристичної галузі, за рахунок якої розвиваються супутні сфери, такі як роздрібна торгівля, готельно-ресторанна діяльність, що мають загальний вплив на диверсифікацію економіки. До війни туристичний бізнес мав позитивну динаміку, на даний час знаходиться у повному занепаді, що свідчить про необхідність активізації та розроблення стратегії розвитку туристичного бізнесу у післявоєнний період. Розроблена та впроваджена стратегія сталого розвитку туристичного бізнесу виведе на новий відновлювальний рівень туристичну галузь, простимулює підприємницьку активність, сприятиме створенню нових видів туристичних продуктів, підвищить рівень зайнятості населення, особливо в сільській місцевості, та як наслідок – зростання ВВП країни.

Основою розробки стратегії сталого розвитку туристичної галузі у повоєнний період стане використання низки загальних і спеціальних методів наукового пізнання, що гуртуватимуться на сучасних засадах управлінської, економічної, соціальної та споріднених із ними наук. Теоретико-методологічну основу дослідження щодо визначення механізмів функціонування туристичного ринку в умовах геопросторової організації становитимуть емпірико-теоретичні методи: абстрагування; аналізу і синтезу; історичний та логічний підходи; описовий та компаративний аналіз. Застосування методів порівняння, анкетування та опитування дасть можливість визначити найбільш затребувані форми проведення населенням вільного часу з метою форму-

вання соціально відповідального, екологічно спрямованого та економічно ефективного туризму. Для аналізу сучасного стану політики, що здійснюється в регіону по відношенню до стимулювання індустрії туризму застосовуватимуться спеціальні методи: статистичні, економіко-математичні, метод експертних оцінок – для обґрунтування доцільності та необхідності залучення інвестицій у розвиток нових форм туристичного бізнесу, які б відповідали конкурентним інтересам туристичної галузі і потребами екосистем. Виконання завдання щодо розроблення стратегій сталого розвитку туристичного бізнесу у південному регіоні під час пандемії базуватиметься на стратегічному аналізі, методі прогнозування та структурному підході. Застосування структурно-функціонального аналізу, допоможе здійснити дослідження інструментів аналітичної оцінки туристичного потенціалу суб'єктів господарювання південного регіону щодо відповідності принципам сталого розвитку. Використання рейтингового та SWOT-аналізу буде здійснено для оцінки чинників, що впливають на функціонування суб'єктів господарювання туристичної сфери у зв'язку з посиленням процесів діджиталізації.

Стратегія сталого розвитку туристичного бізнесу як складової економічного середовища геоторіальної системи південного регіону України на основі застосування соціокультурної моделі туризму за Жафаром Жафарі, буде направлена на підвищення зайнятості місцевого населення, створення додаткових робочих місць, завантаження готелів, ресторанів, проведення анімаційних заходів, створення сприятливих умов для залучення іноземного капіталу. Буде апробовано системний підхід для аналізу особливостей застосування інноваційних технологій у регіональному туризмі, що дозволить сформувати низку можливостей та пріоритетних напрямів розвитку туризму, які можна впроваджувати враховуючи особливості геоторіальної системи південного регіону. В результаті реалізації стратегії будуть обґрунтовані шляхи ефективного використання наявного туристичного потенціалу південного регіону на основі принципів геоторіальності сталого розвитку через організаційно-інформаційне забезпечення розвитку індустрії туризму та проведення досліджень щодо вивчення попиту на туристичні послуги, визначення основних споживачів туристичних послуг, включаючи іноземних. Також буде запропоновано механізм створення висококонкурентного регіонального кластеру, що реалізовуватиметься через стратегічне партнерство між владою, громадами та підприємствами туристичного бізнесу усіх форм власності, що пов'язуватимуть виробників затребуваного і якісного комплексу послуг (турагенти, розміщення, транспорт, харчування, екскурсії, шопінг, освітні й наукові установи) з метою об'єднання зусиль для перетворення індустрії туризму на прибуткову та високоєфективну галузь економічного та соціокультурного середовища геоторіальної системи південного регіону України у післявоєнний час.

Висновки. Відповідно до результатів аналізу сучасного стану вивчення проблем у туристичній галузі, встановлено, що виникає необхідність у розробці нової стратегії розвитку туристичної сфери і деякі питання потребують подальшого дослідження, зокрема: закономірності функціонування геопросторової організації туристичного процесу; визначення чинників негативного впливу на сферу обслуговування, викликаних пандемією Covid-19 та воєнним станом; визначення найбільш перспективних об'єктів регіону для відновлення у післявоєнний період з метою відпочинку та оздоровлення і розробка туристичних маршрутів щодо ознайомлення з об'єктами природного комплексу південного регіону України; розробка прогнозу регіонального розвитку туристичної галузі з метою прийняття конкретних рішень органами законодавчої та виконавчої влади, органами місцевого самоврядування спрямованих на геопросторову організацію туристичного процесу. Порушені питання відповідатимуть потребам національного розвитку туристичної галузі та сприятимуть соціально-економічній стабільності та безпеці України.

Список використаних джерел:

1. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти). Київ : Альтерпрес, 2002. 436 с.
2. Горіна Г.О. Ринок туристичних послуг: управління розвитком в умовах просторової поляризації: монографія. Кривий Ріг : Видавець ФОП Чернявський Д.О., 2016. 305 с.
3. Колотуха О. Геопросторові аспекти пішохідного туризму. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Туризм*. 2019. № 2(1). С. 6–17. DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-7603.2.1.2019.173017>
4. Борблік К.Е. Сталлий розвиток ринку туристичних послуг: сутність, цілі та особливості. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2019. Випуск № 1(69). С. 65–73.
5. Паньків Н.Є. Соціально-екологічний підхід до розроблення стратегії сталого розвитку туризму територіальних громад. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2020, т. 30, № 3. С. 71–76.
6. Boiko, V., Liubynskiy, O., Strikha, L., Zarakhovskiy, O.Y., Neilenko, S. (2021). Development of Culinary Tourism in European Countries. *International journal of computer science and network security*. Vol. 21. No. 4. PP. 167–177. DOI: <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2021.21.4.21>.
7. Romanenko, Y.O., Boiko, V., Shevchuk, S. M., Varabanova, V. V., & Karpinska, N. V. (2020). Rural development by stimulating agro-tourism activities. *International Journal of Management*, 11(4), 605–613. DOI: <https://doi.org/10.34218/IJM.11.4.2020.058>.
8. Lyulyov O., Us Y., Pimonenko T., Kwilinski A., Vasylieva T., Dalevska N., Polcyn J., & Boiko V. The Link between Economic Growth and Tourism: Covid-19 Impact. Proceedings of the 36th International Business Information Management Association (IBIMA) 4–5 November 2020 / S. Khalid, S. Soliman (ed.). Granada : IBIMA Publishing, 2020. P. 8070–8086.
9. Бойко В.О. Сільський зелений туризм в Україні: проблеми та перспективи. *Агросвіт*. 2020. № 22. С. 58–65. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2020.22.58>.
10. Бойко В.О. Екологічний туризм як складова зеленої економіки. *Ефективна економіка*. 2021. № 4. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.4.73>.
11. Boiko V.O. Green tourism as a perspective direction for rural entrepreneurship development. Scientific approaches to modernizing the economic system: vector of development: collective monograph. LvivToruń : Liha-Pres, 2020. P. 1–18. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-189-6/1-18>.
12. Бойко В.О. Розвиток зеленого туризму у південному регіоні. Підприємництво в аграрній сфері: глобальні виклики та ефективний менеджмент : матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції : у 2 ч. (12–13 лютого 2020 р.). Запоріжжя : ЗНУ, 2020. С. 65–68.
13. Kyrylov Y., Hranovska V., Boiko V., Kwilinski A., & Boiko L. (2020), International Tourism Development in the Context of Increasing Globalization Risks: On the Example of Ukraine's Integration into the Global Tourism Industry. *Journal of Risk and Financial Management*, 13 (12), 303.
14. Lyulyov O., Us Y., Pimonenko T., Kwilinski A., Vasylieva T., Dalevska N., Polcyn J., & Boiko V. (2020), The Link between Economic Growth and Tourism: Covid-19 Impact. In Khalid S. Soliman (Ed.), Proceedings of the 36th International Business Information Management Association (IBIMA) 4–5 November 2020 (pp. 8070–8086). Granada: IBIMA Publishing.
15. Бойко В.О., Драгога І.П. Глемпінг – ексклюзивний туристичний продукт сьогодення. The I International Science Conference on Multidisciplinary Research (January 19–21, 2021). Berlin, Germany, 2021. P. 208–210.
16. Бойко В.О., Ключник А.В., Півнюва Л.В. Зміцнення конкурентоспроможності підприємств екологічного (зеленого) туризму. *Вісник Херсонського Національного Технічного Університету*. 2020. №3. С. 213–222. DOI: <https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2020.3.28>.
17. Бойко В., Далевська Н. Розвиток туризму після збройних конфліктів у різних країнах світу. *Управління змінами та інновації*. 2022. № 3. С. 5–10. DOI: <https://doi.org/10.32782/СМІ/2022-3-1>.
18. Karnaushenko, A., Petrenko, V., Tanklevska, N., Borovik, L., & Furdak, M. (2020). Prospects of youth agricultural entrepreneurship in Ukraine. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*, 6(4), 90–117. DOI: <https://doi.org/10.51599/are.2020.06.04.06>.
19. Алещенко Л.О. Мале підприємництво як ефективний напрям розвитку туризму на селі. *Таврійський науковий вісник*. 2020. № 1. С. 72–78. URL: <http://tnv-econom.ksauniv.ks.ua/index.php/journal/issue/view/1>.
20. Алещенко Л.О. Прибуток, як стратегічний інструмент розвитку молодіжного підприємництва в туристичному бізнесі. *Економічний простір*. 2020. № 164. С. 28–34. URL: <http://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/650>.

21. Soratana, Kullapa & Landis, Amy & Jing, Fu & Suto, Hidetsugu. (2020). Sustainable Development of Tourism. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007%2F978-3-030-58225-8_1.
22. Bedanokov, Murat & Chich, Saida & Chetyz, Dana. (2020). Ecological Tourism Development in the Republic of Adygea. doi: 10.1007/698_2020_495. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007%2F698_2020_495.
23. Bodosca, Stefania. (2016). Priorities and strategies for sustainable development in tourism. Conference: International Conference on Business Excellence in Energy, Climate Change and Sustainability. URL: https://www.researchgate.net/publication/308098497_Priorities_and_strategies_for_sustainable_development_in_tourism.
24. Šušić, Vukašin & Đorđević, Dejan. (2019). Some aspects of sustainable development of tourism. *Facta Universitatis, Series: Economics and Organization*. 315. 10.22190/FUEO1903315S. URL: <https://doi.org/10.22190/FUEO1903315S>.
25. День туризму 2022 разом з Visit Ukraine. URL: <https://visitukraine.today/uk/blog/927/den-turizmu-2022-razom-z-visit-ukraine>.

References:

1. Liubitseva O.O. (2002). *Rynek turystycznych poslug (heoprostorovi aspekty) [Market of tourism services (geo-spatial aspects)]*. Kyiv: Altpres, 436 p.
2. Horina H.O. (2016). *Rynek turystycznych poslug: upravlinnia rozvytkom v umovakh prostorovoi poliaryzatsii: monohrafiia [Market of tourism services: management of the development under conditions of spatial polarization: monography]*. Kryvyi Rih: Vydavets FOP Cherniavskiy D.O., 305 p.
3. Kolotukha O. (2019). Heoprostorovi aspekty pishokhidnoho turyzmu [Geo-spatial aspects of hiking]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu kultury i mystetstv. Seriya: Turyzm [Bulletin of Kyiv National University of Culture and Arts. Series: Tourism]*, 2(1), 6–17. DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-7603.2.1.2019.173017>.
4. Borblik K.E. (2019). Stalyi rozvytok rynku turystycznych poslug: sutnist, tsili ta osoblyvosti [Sustainable development of the market of tourism services: the essence, objectives and characteristics]. *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi [Problems of a systemic approach in economy]*. 1(69), 65–73.
5. Pankiv N.Ye. (2020) Sotsialno-ekolohichniy pidkhid do rozroblennia stratehii staloho rozvytku turyzmu terytorialnykh hromad [Social-economic approach for developing a strategy of sustainable development of tourism in territorial communities]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy [Scientific Bulletin of NLTU of Ukraine]*. T. 30, № 3. P. 71–76.
6. Boiko, V., Liubynskiy, O., Strikha, L., Zarakhovskiy, O.Y., Neilenko, S. (2021). Development of Culinary Tourism in European Countries. *International journal of computer science and network security*. Vol. 21. No. 4. Pp. 167–177. DOI: <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2021.21.4.21>.
7. Romanenko, Y.O., Boiko, V., Shevchuk, S. M., Barabanova, V. V., & Karpinska, N. V. (2020). Rural development by stimulating agro-tourism activities. *International Journal of Management*, 11(4), 605–613. DOI: <https://doi.org/10.34218/IJM.11.4.2020.058>.
8. Lyulyov O., Us Y., Pimonenko T., Kwilinski A., Vasylieva T., Dalevska N., Polcyn J., & Boiko V. (2020) The Link between Economic Growth and Tourism: Covid-19 Impact. Proceedings of the 36th International Business Information Management Association (IBIMA) 4–5 November 2020 / S. Khalid, S. Soliman (ed.). Granada : IBIMA Publishing. P. 8070–8086.
9. Boiko V.O. (2020). Silskiy zeleniy turizm v Ukraini: problemy ta perspektyvy [Rural green tourism in Ukraine: problems and prospects]. *Agrosvit*, vol. 22, pp. 58–65. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2020.22.58>.
10. Boiko V.O. (2021). Ekolohichniy turizm yak skladova zelenoi ekonomiky [Ecological tourism as a component of a green economy], *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 4. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.4.73>.
11. Boiko V.O. (2020). Green tourism as a perspective direction for rural entrepreneurship development. Scientific approaches to modernizing the economic system: vector of development: collective monograph. Lviv Toruń: Liha-Pres, pp. 1–18. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-189-6/1-18>.
12. Boiko V.O. (2020). The development of green tourism in the southern region. Entrepreneurship in the agrarian sector: global challenges and effective management: Proceedings of the 1st International scientific practical conference in 2 parts (pp. 65–68). 12–13 liutoho 2020, Zaporizhzhia: ZNU.
13. Kyrylov Y., Hranovska V., Boiko V., Kwilinski A., & Boiko L. (2020). International Tourism Development in the Context of Increasing Globalization Risks: On the Example of Ukraine's Integration into the Global Tourism Industry. *Journal of Risk and Financial Management*, 13 (12), 303.

14. Lyulyov O., Us Y., Pimonenko T., Kwilinski A., Vasylieva T., Dalevska N., Polcyn J., & Boiko V. (2020). The Link between Economic Growth and Tourism: Covid-19 Impact. In Khalid S. Soliman (Ed.), *Proceedings of the 36th International Business Information Management Association (IBIMA) 4–5 November 2020* (pp. 8070–8086). Granada: IBIMA Publishing.

15. Boiko V.O., Drahota I.P. (2021). Hlempinh – ekskliuzyvnyi turystychnyi produkt sohodennia [Glamping is an exclusive tourism product of the present]. *The 1st International Science Conference on Multidisciplinary Research*, January 19–21, Berlin, pp. 208–210.

16. Boiko V.O., Kliuchnyk A.V., Pivnova A.V. (2020). Zmitsnennia konkurentospromozhnosti pidpriemstv ekolohichnoho (zelenoho) turyzmu [Boosting competitiveness of enterprises of environmental (green) tourism]. *Visnyk Khersonskoho Natsionalnoho Tekhnichnoho Universytetu* [Bulletin of Kherson National Technical University], 3, 213–222. DOI: <https://doi.org/10.35546/kntu2078&4481.2020.3.28>.

17. Boiko, V., & Dalevska, N. (2022). Rozvytok turyzmu pislia zbroinykh konfliktiv u riznykh krainakh svitu [Tourism development after violent conflicts in different contries of the world]. *Change Management and Innovation*, (3), 5–10. DOI: <https://doi.org/10.32782/CMI/2022-3-1>.

18. Karnaushenko, A., Petrenko, V., Tanklevska, N., Borovik, L., & Furdak, M. (2020). Prospects of youth agricultural entrepreneurship in Ukraine. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*, 6(4), 90–117. DOI: <https://doi.org/10.51599/are.2020.06.04.06>.

19. Alieshchenko L.O. (2020). Male pidpriemnytstvo yak efektyvnyi napriam rozvytku turyzmu na seli [Small-scale entrepreneurship as an effective direction of rural tourism development]. *Tavriiskyi naukovyi visnyk* [Tavriia scientific bulletin], 1, 72–78. Available at: <http://tnv-econom.ksauniv.ks.ua/index.php/journal/issue/view/1>.

20. Alieshchenko L.O. (2020). Prybutok yak stratehichnyj instrument rozvytku molodizhnoho pidpriemnytstva v turystychnomu biznesi [Profit as a strategic instrument of the development of youth entrepreneurship in tourism business]. *Ekonomichnyi prostir* [Economic space], 164, 28–34. Available at: <http://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/650>.

21. Soratana, Kullapa & Landis, Amy & Jing, Fu & Suto, Hidetsugu. (2020). Sustainable Development of Tourism. Available at: https://link.springer.com/chapter/10.1007%2F978-3-030-58225-8_1.

22. Bedanokov, Murat & Chich, Saida & Chetyz, Dana (2020). Ecological Tourism Development in the Republic of Adygea. Available at: https://link.springer.com/chapter/10.1007%2F978_2020_495.

23. Bodosca, Stefania. (2016). Priorities and strategies for sustainable development in tourism. Conference: International Conference on Business Excellence in Energy, Climate Change and Sustainability. Available at: https://www.researchgate.net/publication/308098497_Priorities_and_strategies_for_sustainable_development_in_tourism.

24. Šušić, Vukašin & Đorđević, Dejan. (2019). Some aspects of sustainable development of tourism. *Facta Universitatis, Series: Economics and Organization*. 315. 10.22190/FUEO1903315S. Available at: <http://casopisi.junis.ni.ac.rs/index.php/FUEconOrg/article/view/5009>.

25. Den turyzmu 2022 razom z Visit Ukraine [The Tourism day together with Visit Ukraine]. Available at: <https://visitukraine.today/uk/blog/927/den-turizmu-2022-razom-z-visit-ukraine>.